

Uchwała z dnia 9 września 2009 r., III CZP 59/09

Sędzia SN Lech Walentynowicz (przewodniczący, sprawozdawca)

Sędzia SN Barbara Myszka

Sędzia SN Krzysztof Pietrzykowski

Sąd Najwyższy w sprawie z wniosku Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w K. przy uczestnictwie Dariusza G. o wpis do rejestru dłużników niewypłacalnych, po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym w dniu 9 września 2009 r. zagadnienia prawnego przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Kielcach postanowieniem z dnia 24 kwietnia 2009 r.:

„Czy złożenie przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych na podstawie art. 56 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym wniosku o wpis do rejestru dłużników niewypłacalnych osoby fizycznej – płatnika składek na ubezpieczenie społeczne w rozumieniu ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jedn. tekst: Dz.U. z 2007 r. Nr 11, poz. 74), której zaległości z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne zostały stwierdzone tytułem wykonawczym wydanym w trybie art. 27 ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (jedn. tekst: Dz.U. z 2002 r. Nr 110, poz. 18) mieści się w zakresie działalności Zakładu Ubezpieczeń Społecznych określonej w ustawie z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych?”

podjął uchwałę:

Wniosek Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o wpis osoby fizycznej, będącej płatnikiem składek na ubezpieczenie społeczne, do rejestru dłużników niewypłacalnych, złożony na podstawie art. 56 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (jedn. tekst Dz.U. z 2007 r. Nr 168, poz. 1186 ze zm.), jest wolny od opłaty sądowej.

Uzasadnienie

Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w K. wniósł o wpisanie do rejestru dłużników niewypłacalnych dłużnika Dariusza G. – płatnika składek na ubezpieczenie społeczne. Wyjaśnił, że dłużnik zalega z zapłatą należności z tytułu składek ubezpieczeniowych, co zostało stwierdzone w tytule wykonawczym wydanym na podstawie art. 27 ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu administracyjnym w administracji (jedn. tekst: Dz.U. z 2002 r. Nr 110, poz. 968 ze zm. – dalej: "u.p.e.a.").

Przewodniczący w Sądzie Rejonowym w Kielcach zarządzeniem z dnia 1 grudnia 2008 r. zwrócił wniosek jako nieopłacony (art. 19 ust. 3 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym, jedn. tekst: Dz.U. z 2007 r. Nr 168, poz. 1186 – dalej: "u.K.Rej.S."), ponieważ uznał, że wniosek podlegał opłacie stałej określonej w art. 54 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 167, poz. 1398 ze zm. – dalej: „u.k.s.c.”).

Przy rozpoznawaniu zażalenia wnioskodawcy ujawniło się zagadnienie prawne budzące poważne wątpliwości, które Sąd Okręgowy w Kielcach przedstawił do rozstrzygnięcia na podstawie art. 390 § 1 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przedstawiona przez Sąd Okręgowy wątpliwość prawna wymaga wyjaśnienia, czy wniosek Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o wpis osoby fizycznej, będącej płatnikiem składek na ubezpieczenie społeczne, do rejestru dłużników niewypłacalnych jest ustawowo wolny od opłaty sądowej. Problem ten, istotny dla praktyki, nie był dotychczas rozstrzygany w judykaturze; nie normuje go również ani ustawa o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, ani ustawa o Krajowym Rejestrze Sądowym. Ustawowe zwolnienie od opłat sądowych w sprawach rejestrowych – we wskazanych sytuacjach – jest natomiast przewidziane w art. 694⁸ § 3 k.p.c., tj. przy wpisach dokonywanych przez sąd z urzędu oraz przy wpisach dokonywanych na podstawie art. 41 pkt 1 i 2 u.K.Rej.S. Ten przepis dotyczy jednak rejestru przedsiębiorstw, a nie rejestru dłużników niewypłacalnych, dlatego Sąd Okręgowy trafnie zauważył, że ustawowego zwolnienia od opłaty sądowej wniosku o wpis płatnika składek ubezpieczeniowych do rejestru dłużników niewypłacalnych można poszukiwać tylko w treści art. 114 ust. 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, jedn. tekst: Dz.U. z 2007 r. Nr 11, poz. 74 ze zm. – dalej: "u.s.u.s."), która stanowi, że w zakresie prowadzonej działalności

określonej w ustawie Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie ponosi opłat skarbowych i sądowych.

Zakres działania Zakładu Ubezpieczeń Społecznych określony jest w art. 68 i 69 u.s.u.s., ale tylko w sposób przykładowy, niewyczerpujący. Inicjowanie postępowania o wpis płatników składek do rejestru dłużników niewypłacalnych można umieścić w umocowaniu zamieszczonym w art. 68 ust. 1 pkt 6 u.s.u.s., przewidującym kontrolę wykonywania płatności składek przez płatników. Przede wszystkim jednak istotne są zadania i czynności Zakładu jako dysponenta Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (art. 51 ust. 2 u.s.u.s.); chodzi o racjonalne i efektywne zarządzanie Funduszem, gdyż głównymi jego przychodami są składki na ubezpieczenie społeczne (art. 52 ust. 1 pkt 1 u.s.u.s.).

W judykaturze podkreśla się, że rejestr dłużników niewypłacalnych jest rozwiązaniem prawnym mającym chronić potencjalnego wierzyciela przed niewypłacalnością dłużnika jeszcze przed powstaniem zobowiązania. Rejestr ujawnia dłużników niewiarygodnych, niezastępujących na zaufanie w obrocie gospodarczym, a tym samym prowadzi do eliminowania ich z obrotu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2003 r., V CK 7/03, OSNC 2004, nr 4, poz. 67 oraz uchwała Sądu Najwyższego z dnia 4 czerwca 2009 r., III CZP 33/09, OSNC 2010, nr 2, poz. 21). Inicjowanie wpisów do tego rejestru należy zaliczyć więc do przedsięwzięć profilaktycznych, celowych w działalności Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, dyscyplinujących płatników składek ubezpieczeniowych, służących efektywniejszej ściągalności składek. Takie działania mieszczą się w sferze ustawowych zadań i obowiązków Zakładu jako dysponenta Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych wykonuje w zakresie ograniczonym różne zadania niemieszczące się w systemie ubezpieczeń społecznych, np. jako pracodawca oraz jako właściciel mienia niezbędnego do prowadzenia działalności. Czynności związane z zarządzaniem Funduszem Ubezpieczeń Społecznych należą natomiast do podstawowych, ustawowych zadań Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, dlatego jego wnioski o wpis osoby fizycznej, będącej płatnikiem składek na ubezpieczenie społeczne, do rejestru dłużników niewypłacalnych jest wolny od opłaty sądowej (art. 114 ust. 4 u.s.u.s.).

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy rozstrzygnął zagadnienie prawne, jak w uchwale (art. 390 § 1 k.p.c.).

